

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ КНР

Музична освіта у КНР вважалась одним із головних складників естетики. Як свідчать данні науковців на початок ХХІ століття, музична освіта у КНР була в занепаді перед іншими дисциплінами, що стало покликом для розробки нового Стандарту музичної навчальної програми. Метою статті стало: проаналізувати зміни в стандарті музичної освіти, визначити фактори впливу на розвиток музичної освіти у КНР.

У результаті здійсненого дослідження було виявлено такі позитивні фактори, як: спрямованість на впровадження інновацій, підготовка спеціалістів відповідно до сучасних міжнародних вимог, зацікавлення здобувачів до музичної освіти через музичну діяльність; інтегрованість, патріотичне спрямованість, визначення конкретних музичних компетенцій відповідно до віку; оцінювання теоретичних знань та практичних вмінь, яке враховувало оцінку викладачем, однолітками та самим здобувачем. Серед негативних факторів можна назвати такі: неповага батьків до предмету; пригнічена академічна атмосфера, утилітарна точка зору з боку директорів, батьків, відсутність підтримки; недостатня кількість професійних викладачів; обмежена кількість навчального обладнання; праця за сумісництвом; відсутність обміну досвідом; недостатня кількість наукових досліджень; відсутність підготовчих курсів із впровадження нового стандарту; відсутність перевірки професіоналізму вчителів, моніторингу та контролю за якістю освіти.

До недоліків стандарту віднесемо: нерозкритість ряду понять; невизначеність поняття критичне мислення, комунікативні навички, навички спільної роботи та самоврядування; зосередженість на розвитку естетики в учнів. До негативних факторів належить: пригнічена академічна атмосфера, утилітарна точка зору з боку директорів та батьків, відсутність підтримки вчителів музики з боку батьків, колективу вчителів; зavelika кількість змагань, музичних заходів та конкурсів, що вимагає великої кількості репетицій та негативно впливає на проведення шкільних музичних занять.

Ключові слова: освіта, КНР, старт музичної освіти, музична підготовка здобувачів.

Протягом майже століття Китай вважав «естетику» головним атрибутом музичної освіти. У 1999 р. Державний департамент партії опублікував Думки про поглиблення освітньої реформи та сприяння якісній освіті (Міністерство освіти, Китайська Народна Республіка, 1999), де чітко було визначено естетичне виховання як важливий елемент розвитку якісної освіти. У результаті естетичне виховання стало чітким напрямком в освітньої політиці Китаю. Л. Цао, Б. Реймера розглядали музичне виховання як складову частину естетичного виховання, підкреслювали особливу важливість музичної освіти для формування музичного виховання та естетичного виховання. Вони стверджували, що цінність музичної освіти походить від сутності самої музики, підкреслюючи позитивний вплив музики на емоційний розвиток здобувачів [7]. Проте досліджуючи мотивацію здобувачів до навчання музиці, було встановлено, що вона є нижчою порівняно з основними дисциплінами, такими як мова, математика тощо. Отже, музична освіта була в занепаді перед іншими дисциплінами. Саме таке ставлення до музичної освіти призвело до розробки нового Стандарту музичної навчальної програми, затвердженої

у 2011 році Міністерством освіти Китайської Народної Республіки [6].

Проблему розвитку музичної освіти в КНР досліджували Чжо Ю та Бо-Ва ЛюнБ, Раймер, Л. Цао, Чжао Бейбей, Чжоу Мін та інші.

Чжао Бейбей досліджував питання художньої освіти учнів початкової і середньої школи. Чжоу Мін присвятив наукові розвідки вихованню естетичного смаку в майбутніх музично-педагогічних працівників. Чжо Ю та Бо-Ва Люн аналізували впровадження нових стандартів музичної програми в Китаї. Б. Реймер присвятив ряд досліджень філософії музичної освіти. Незважаючи на велику кількість присвячених дослідженню удосконалення музичної освіти у КНР, проблема визначення факторів впливу на розвиток музичної освіти була недостатньо досліджена, що й обумовило вибір теми нашого дослідження. Вважаємо за необхідне більш уваги приділити порівнянню стандартів музичної освіти середньої ланки, оскільки саме ці заклади є запорукою формування позитивного ставлення до музичної освіти у здобувачів.

Мета статті – проаналізувати зміни в стандарті музичної освіти, визначити фактори впливу на розвиток музичної освіти у КНР.

У 2011 році Міністерство освіти Китайської Народної Республіки опублікувало новий музичний стандарт, який став обов'язковим для всіх шкільних форм та мав назву «Музичний стандарт навчальної програми денної обов'язкової шкільної освіти». Попередній стандарт діяв протягом 10 років та був розроблений у 2001 році [5]. У 2011 році, після апробації та на основі досліджень та обговорень, Міністерство розробило новий музичний стандарт, який було спрямовано на прискорення впровадження інновацій в навчальні програми, формування основних цінностей соціалізму, підготовку спеціалістів відповідно до сучасних міжнародних вимог.

Л. Цао, Б. Реймера [2; 7; 8] розглядали музичне виховання як складову частину естетичного виховання. Б. Реймер [9] у ході експериментального дослідження встановив, що мотивація здобувачів до музичних дисциплін є нижчою порівняно з основними дисциплінами. Отже, музична освіта була в занепаді перед іншими дисциплінами. Саме таке ставлення до музичної освіти призвело до розробки нового Стандарту музичної навчальної програми, затвердженої у 2011 року Міністерством освіти Китайської Народної Республіки.

Прийнятий стандарт охоплює чотири сфери, що стосуються шкільної музичної програми: вступ, цілі та завдання; зміст та рекомендації щодо впровадження.

В обґрунтуванні підкреслено, що естетичне виховання має бути основою шкільної музичної освіти; вчителі повинні підвищувати інтерес учнів до вивчення музики через музичну діяльність. Зазначено, що музика має бути інтегрованою з іншими навчальними дисциплінами, включаючи поезію, танці, театр та засоби масової інформації. Китайську культуру слід формувати через музичну освіту з метою виховання націоналізму та патріотизму. Метою даного стандарту визначено виховання цілісного розвитку особистості учнів, навчання базовим музичним знанням та вмінням, а також виховання позитивного ставлення та добробуту до рідної країни.

Прийнятий стандарт розрахований на реалізацію протягом дев'яти років навчання та реалізується в три етапи. Результатом першого початкового етапу є виховання допитливості дітей до вивчення музики. На другому етапі, який реалізується на базі 3–6, класів вивчається інструментальна музика, спів, накопичується первинний досвід музикальної діяльності, а також елементарні навички створення музики, які удосконалюються впродовж подальших трьох років навчання та є третім етапом (вторинним) реалізації стандарту. Даний етап характеризується розвитком творчого музичного мислення та уяви [6].

Змістова складова частина документу вміщує чотири складові частини стандарту: емоційність,

яка вміщує опанування знаннями та вміннями стосовно музики емоцій, жанрів та форм, а також музичними стилями та школами; продуктивна складова частина передбачає формування вмінь співати, грати на інструментах, брати участь у сценічних виступах та сценічному ораторстві; творча складова частина передбачає створення і дослідження звуку, відтворення композицій та імпровізацію; остання складова частина поєднує музику та культуру, включає вивчення тем, пов'язаних із поєднанням музики і суспільного життя, музики та інших видів мистецтва, музики та інших дисциплін.

Кожен етап спрямовано на формування та розвиток певних компетенцій. На першому етапі здобувачі повинні вміти оцінювати і описувати зміни динаміки та темпів, а також реагувати на потрібні та подвійні тембри. На сцені повинні вміти володіти сценічною майстерністю: використовувати свій голос, музичні інструменти та інші джерела звуку для вираження конкретних виразів та емоцій. Викладання та оцінювання даних компетенцій відбувається, спираючись на загальні музичні принципи визнані у всьому світі, серед яких – вміння слухати як базова компетентність, що є необхідною в підготовці майбутніх музикантів. Під час оцінки практичної діяльності, тобто вміння грати на музичному інструменті, перевага віддається саме оцінці практичної діяльності, безпосередньо грі студента. Опанування здобувачами освітньої програми визначається відповідно до контексту навчання та вміщує оцінку з теоретичних знань, практичних вмінь викладачем, однолітків та самооцінку [6].

Теоретична частина навчальної програми відповідно до досліджень П. Морріс [3] є найбільш важливою в підготовці дизайнерів та викладачів. Головними компонентами в їх роботі він визначає: зміст програми, методи викладання та оцінювання досягнень. Навчальна програма має враховувати такі особливості: особливості предмету викладання, особливості суспільства, в якому вона реалізується, та особливості особистості, яка навчається за цією програмою.

Саме поняття навчальної програми є неоднорідним у працях науковців КНР. Так, А. Єлліс [1] розглядає навчальну програму як організований обсяг і послідовність викладення матеріалу з предмету.

Запропонована програма базується на трьох складових частинах: особливості предмета, природа суспільства та особистісні якості. Д. МакНейл [4] вважав що академічною програмою є організована за певною структурою система знань, спрямована на виховання раціонального розуму, що і є основною метою програми, і такі програми є орієнтованими на знання.

Суспільно-орієнтована навчальна програма – це навчальна програма, що відповідає соціальним потребам. Така програма спрямована на

опанування та аналіз загальнолюдських цінностей, вирішує розповсюджені проблеми навчальної програми [4].

Навчальна програма, орієнтована на здобувача, стосується потреб особистості, наприклад, особистісного зростання та інтересів, з акцентом на афект [1]. Такі програми орієнтовані на надання знань та саморозвиток здобувача.

У сучасному стандарті до навчальної програм об'єднані ці три підходи. Вони містять елементи, спрямовані на розвиток загальнолюдських цінностей, а також елементи, спрямовані на розвиток індивідуальних здібностей здобувача.

Головною метою стандарту навчальної програми з музики є: виховання поваги до мистецтва, формування та розвиток музичних інтересів та компетенції студентів, формування системи цінностей та культурної обізнаності, надання компетентностей з оцінки музики, її виконання, володіння мистецтвом створення музики.

У змісті Стандарту навчальної програми музичної музики 2011 року денної форми обов'язкового навчання виділяють чотири складові частини: передмова, мета, зміст та рекомендації. Аналізуючи програму, можемо зазначити її спрямованість: гуманістичну, естетичну та практичну, інтеграцію з іншими дисциплінами, просування китайської музики та культури у сучасному музичному різноманітті, спрямованість на розвиток всіх студентів, але при цьому врахування індивідуальної траєкторії розвитку кожного здобувача. Враховано різноманітні заходи для участі здобувачів, формування теоретичних знань та практичних навичок із музичного мистецтва, дизайн навчальної програми відповідно до психологічного розвитку здобувачів, гнучкість відповідно до різних регіонів. Серед головних завдань відмітимо: розвиток позитивного ставлення до системи цінностей; виховання музичного інтересу та навчання протягом усього життя; пропаганда естетики та моралі; розвиток патріотизму та колективізму; повага до мистецтва та культурного різноманіття. Зміст програми має такі складові частини: емоційність (вивчаються музичні елементи, музична експресія та емоції, музична структура та форми, музичні стилі та школи), виконання (спів, інструментальна гра, інтегроване художнє виконання, вивчення нот), творчість (дослідження звуків, імпровізація, композиція), музика в різноманітних контекстах (музика та суспільне життя, музика та інші види мистецтва, музика та нехудожні дисципліни). Особливої уваги заслуговує оцінювання досягнень здобувачів, воно складається з підсумкового та формуючого оцінювання, а також передбачає поєднання самооцінки, оцінки однолітків та оцінки вчителя. Зазначимо, що заохочується обмін досвідом вчителів та обмін досвідом організаційної роботи між школами.

Дослідники Чжо Ю та Бо-Ва Люн [10, с. 189] вивчали питання «Наскільки вчителі-практики музики в Китаї розуміють стандарти навчальної програми музики 2011 року?» та «Який вплив має підготовка майбутніх музикантів за новими стандартами навчальної програми музики 2011 року?» Опитування проводилось у 2015 році. У ньому взяло участь 2206 викладачів музики з 15 міст / провінцій, що охоплюють Пекін, Шанхай, Тяньцзінь, Хубей, Гуйчжоу, Сичуань, Цзілінь, Ляонін, Фуцзянь, Аньхой, Чжецзян, Гуандун, Шаньсі, Шеньсі та Хебей відповіли.

Анкета охоплювала чотири напрямки: демографічні показники (стать, освіта, досвід викладання, щотижневі години занять та рівні занять); шкільну програму музики (включаючи співвідношення пропозицій музичних класів, класів виконання та оцінки музики); реалізація та моніторинг нової музичної програми; відкриті коментарі, включаючи фактори, що впливають на застосування нової музичної програми, та інші рекомендації.

Проведене дослідження було цікавим. Більшість респондентів (> 80%) були вчителями молодого та середнього віку, проте вони мали вже практичний досвід викладання. Більшість викладачів були випускниками університетів. Респонденти зазначили, що їх тижневе навантаження складало 6-15 уроків.

Як причини, які заважають закладам освіти забезпечити викладання музики, були названі: недостатня кількість вчителів музики (51%), не змогли працювати внаслідок переходу графіка музичних занять на інші предмети (27,5%), відсутність навчального обладнання (16,6%) та відсутність підтримки в школі (7,8%) [10, с. 193].

Зауважимо, що серед закладів освіти, які мали потребу серед викладачів музики, 49,4% були опорними школами, хоча саме ці заклади мають краще обладнання та вважаються флагманами освіти. Зазначимо, що заняття музикою взяли на себе інші предмети в опорних закладах 29,4%, а сільські школи 24,6% були найменш оснащеними [10, с. 193].

Після впровадження нових музичних програм протягом чотирьох років вчителя-практики вважали, що навчальна програма виконується належним чином із точки зору відповідності віку та психологічному розвитку здобувачів. Результати опитування показали, що рівень складності є середнім.

Стандарти 2001 року та 2011 року відрізняються застосуванням нового термінологічного поля. Так, у редакції 2011 року вживаються такі дієслова: «схопити», «зрозуміти», «ознайомитись» та «навчитися». «Імпровізація» (стара версія) змінилась на «імпровізована адаптація» (нова редакція). Проте автори Чжо Ю та Бо-Ва Люн [10, с. 195] зазначають, що серед недоліків нового

стандарту є нерозкритість понять «креативність», «творчість». Недостатньо уваги приділено визначенню таких елементів, як критичне мислення, комунікативні навички, навички спільної роботи та самоврядування.

Отже, вивчення музики у школах Китаю залишається зосередженим лише на розвитку естетики в учнів. Вагомість предмету «Музика» залишилася не повністю оціненою суспільством. Батьки учнів сприймають предмет музику як неперспективний у подальшому кар'єрному рості дитини, оскільки вважають, що навчання музиці може готувати дитину лише до музичної кар'єри.

Результати опитування вчителів, яке проводили Чжо Ю та Бо-Ва Люн [10, с. 179], показало, що нова редакція навчальної програми спрямована на підвищення музичності учнів, але не на посилення композиційно-виконавська підготовки. Досліджуючи вплив нового стандарту на учнів, науковці надали суперечливі відповіді. Молодші вчителі думали, що така програма має позитивний вплив на учнів, тоді як старші вчителі вважали протилежне. Вчителі з досвідом роботи більше 16 років суттєво відрізнялись в оцінці ефективності програми у порівнянні з більш досвідченими та менш досвідченими викладачами. Викладачі, які мали досвід роботи менше п'яти років педагогічного стажу, оцінили найвищий рівень задоволення програмою, в той час як ті викладачі, які мали п'ять та більше 16 років досвіду викладання, вважали, що навчальна програма мала відносно менший вплив на здобувачів.

Досліджуючи ефективність викладання відповідно до кількості навчальних годин на тиждень викладачі вірили, що нова навчальна програма була найефективнішою, коли предмет викладався менше п'яти годин на тиждень.

Проведене дослідження також виявило взаємозв'язок між підготовкою вчителів до викладання нової навчальної програми та рівнем задоволеності та оцінкою вчителями результатів навчання за навчальною програмою. Підготовлені вчителі виявились значно позитивнішими в застосуванні нової навчальної програми, зазначили високий рівень задоволеності та оцінку нової навчальної програми.

Серед факторів, які впливають на впровадження нової навчальної програми, вчителі визначили: «здібності та вмотивованість учня» (34,3%), на другому місці «приміщення для занять та обладнання школи» (16,9%); на третьому місці – підтримка та ставлення до музики у школі (16,3%), тоді як «здібності вчителя та його викладацькі вміння» посіли четверте місце (14,5%) [10, с. 190].

Отже, в результаті здійсненого дослідження було виявлено такі позитивні фактори, як: спрямованість на впровадження інновацій у навчальні програми, підготовку спеціалістів відповідно до сучасних міжнародних вимог, зацікавлення здо-

бувачів до музичної освіти через музичну діяльність; інтегрованість з іншими дисциплінами; патріотичну спрямованість, визначення конкретних музичних компетенцій відповідно до віку; оцінювання теоретичних знань та практичних вмінь, яке враховувало оцінку викладачем, однолітками та самим здобувачем.

Серед негативних факторів, з якими стикалися викладачі музики в КНР, можна назвати такі, як: неповага батьків до навчання їх дітей музиці; невивчення кількості професійних викладачів музики, особливо в сільських школах; недостатня кількість навчального обладнання, наявність великої кількості викладачів, які працюють за сумісництвом. Через брак вчителів музики у провінціях КНР не відбувається обмін досвідом, що також негативно впливає на надання музичної освіти учням. Недостатня кількість наукових досліджень проводиться в межах викладання музичних дисциплін. Має місце відсутність підготовчих курсів із впровадження нового стандарту; перевірки професіоналізму вчителів музики; моніторингу та контролю за якістю освіти.

Серед негативних факторів розвитку музичної освіти в сільських школах слід віднести ще й негативну академічну атмосферу, утилітарну точку зору з боку директорів та батьків, відсутність підтримки вчителів музики з боку батьків, колективу вчителів; занадто велику кількість змагань, музичних заходів та конкурсів, що вимагає великої кількості репетицій та негативно впливає на проведення шкільних музичних занять.

До недоліків стандарту віднесемо: нерозкритість понять «креативність», «творчість»; недостатньо уваги приділено визначенню таких елементів, як критичне мислення, комунікативні навички, навички спільної роботи та самоврядування; зосередженість на розвитку естетики в учнів. Дані негативні фактори негативно впливають на суспільне відношення до предмету «Музика», який так і залишився не повністю оціненим суспільством.

У подальшому слід привернути увагу до вирішення проблеми організації практичної діяльності здобувачів та підготовки вчителів музики, зосередити увагу на розкритті різних форм даної підготовки.

Список використаної літератури:

1. Arthur K. Ellis Exemplars of curriculum theory. New York : NY: Eye On Education. By Routledge, 2004. 184 p.
2. Cao L. The Origins and Foundations of Music Education. International Perspectives Bloomsbury Publishing, 2016. 312 p.
3. McNeil, J. D. Contemporary curriculum. In thought and action. 8th ed. Hoboken, NJ : Wiley, 2015. 336 p.

4. Ministry of Education. People's Republic of China: Music curriculum standards of compulsory schooling 2001 edition. Beijing, China: Beijing Normal University Press. URL: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A17/moe_794/moe_624/200107/t20010701_80353.html.
5. Ministry of Education. People's Republic of China. Music curriculum standards of compulsory schooling 2011 edition. Beijing, China: Beijing Normal University Press. URL: <https://edu.qq.com/a/20120202/000107.htm>.
6. Morris P. The Hong Kong school curriculum: Development, issues and policies. 2nd ed. Hong Kong : Hong Kong University Press, 1998. 39 p.
7. Reimer B. A philosophy of music education, advancing the vision. 3rd ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall. 2003. 307 p.
8. Reimer B. Music education in China: An overview and some issues. *Journal of Aesthetic Education* 1989. Vol. 23 (N 1). P. 65–83.
9. Reimer B. A philosophy of music education. 2nd ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall. 1988. URL: [https://www.scirp.org/\(S\(vtj3fa45qm1ean45vvffcz55\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1431915](https://www.scirp.org/(S(vtj3fa45qm1ean45vvffcz55))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1431915).
10. Zhuo Yu, Bo-Wah Leung Music teachers and their implementation of the new Music Curriculum Standards in China. *International Journal of Music Education*. 2019. January 37(2). P. 179–198.

Yan Yan. Factors in the development of musical training of middle education activities of the PRC

Music education in China was considered one of the main components of aesthetics. According to scholars at the beginning of the XXI century, music education in China was in decline before other disciplines, which was a call to develop a new standard of music curriculum. The aim of the article was to analyze changes in the standard of music education, to determine the factors influencing the development of music education in China.

The study revealed such positive factors as: focus on innovation, training in accordance with modern international requirements, the interest of students in music education through music activities; integration, patriotic orientation, definition of specific musical competencies according to age; assessment of theoretical knowledge and practical skills, which took into account the assessment of the teacher, peers and the applicant. Among the negative factors are: parents' disrespect for the subject; depressed academic atmosphere, utilitarian point of view from principals, parents, lack of support; not enough professional teachers; limited amount of training equipment; part-time work; lack of exchange of experience; insufficient amount of scientific research; lack of preparatory courses for the implementation of the new standard; lack of verification of teachers' professionalism, monitoring and control over the quality of education. The disadvantages of the standard include: non-disclosure of a number of concepts; uncertainty of critical thinking, communication skills, teamwork and self-management skills; focus on the development of aesthetics in students. Negative factors include: a depressed academic atmosphere, a utilitarian point of view from principals and parents, a lack of support from music teachers on the part of parents, and the teaching staff; too many competitions, musical events and competitions that require a large number of rehearsals and negatively affect the conduct of school music lessons.

Key words: education, PRC, start of music education, musical training of applicants.